

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 26 lipca 2023 r.

Pozycja 219

POSTANOWIENIE

z dnia 29 września 2021 r.

Sygn. akt Ts 35/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Piotrowicz,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej [...] Sp. z o.o. z siedzibą w T. w sprawie zgodności:

art. 373 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.), w brzmieniu ustalonym na mocy ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469) w zakresie, w jakim „przepis ten stanowi podstawę odrzucenia przez sąd drugiej instancji apelacji, która nie została przez stronę opłacona z uwagi na podjętą przez tę stronę próbę zaskarżenia wydanego po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji postanowienia o odmowie zwolnienia strony od obowiązku uiszczenia opłaty sądowej od apelacji”, z art. 45 ust. 1 oraz art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

1) odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej;

2) pozostawić bez rozpoznania wnioszek o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Okręgowego w K. z 20 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]).

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 24 lutego 2021 r. (data nadania) [...] Sp. z o.o. z siedzibą w T. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

1. Powód – syndyk masy upadłości [...] Sp. z o.o. w upadłości z siedzibą w M. (dalej: Spółka) wystąpił do Sądu Okręgowego w K. z powództwem przeciwko skarżącej o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną. Wyrokiem z 20 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Okręgowy w K. IX Wydział Gospodarczy (dalej: Sąd Okręgowy) uznał za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości Spółki umowę sprzedaży z 30 grudnia 2014 r., zawartą przed notariuszem pomiędzy skarżącą i Spółką, gdyż zdziałana została z pokrzywdzeniem powoda.

2. Pismem z 5 lutego 2020 r. skarżąca wniosła apelację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego, do której załączyła wniosek z tego samego dnia o zwolnienie od kosztów sądowych w postaci opłaty od apelacji w kwocie 200 000 zł. Postanowieniem z 20 lutego 2020 r. (sygn. akt [...]) Sąd Apelacyjny w K. I Wydział Cywilny (dalej: Sąd Apelacyjny) oddalił wniosek skarżącej. Postanowieniem z 16 marca 2020 r. (sygn. akt jw.) Sąd Apelacyjny odrzucił wnioski skarżącej o sporządzenie uzasadnień: postanowienia z 20 lutego 2020 r. oraz zarządzenia wzywającego do wniesienia opłaty od apelacji, stwierdzając ich niedopuszczalność. Poinformował, że do rozpoznania środka odwoławczego wniesionego przez skarżącą od orzeczenia sądu pierwszej instancji, wydanego przez Sąd Okręgowy 20 grudnia 2019 r., zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, ze zm.; dalej: k.p.c.) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469), obowiązującym od 7 listopada 2019 r. W uzasadnieniu postanowienia Sąd orzekł, że zgodnie z art. 371 k.p.c. sąd pierwszej instancji po wniesieniu apelacji przedstawia ją niezwłocznie Sądowi Apelacyjnemu. W konsekwencji do tego sądu, działającego jako sąd drugiej instancji, należą wszystkie czynności zmierzające do usunięcia ewentualnych braków apelacji, w tym jest on właściwy do wydania rozstrzygnięcia po rozpoznaniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych (opłaty od apelacji) złożonego przez stronę skarżącą wraz z apelacją. Podkreślił, że Sąd Apelacyjny jako sąd drugiej instancji, w składzie jednoosobowym, wydał w sprawie postanowienie w przedmiocie powyższego wniosku. Powołując się na art. 394² § 1 i § 1¹ pkt 1-7 k.p.c. wyjaśnił, że rozstrzygnięcie dotyczące zwolnienia od kosztów sądowych (obowiązku pokrycia opłaty od apelacji) oraz zarządzenie w przedmiocie określenia wysokości opłaty od apelacji nie są wymienione we wskazanym przepisie.

3. Sąd Apelacyjny postanowieniem z 29 maja 2020 r. (sygn. akt [...]), na podstawie art. 373 k.p.c., odrzucił apelację skarżącą od wyroku Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2019 r. W uzasadnieniu podkreślił, że pomimo prawidłowego doręczenia pełnomocnikowi skarżącej wezwania do uzupełnienia braku fiskalnego apelacji, w terminie tygodniowym pod rygorem jej odrzucenia, opłata nie została uiszczona. Stwierdził, że nastąpił upływ terminu do usunięcia wady fiskalnej apelacji, co oznacza, że środek odwoławczy skarżącej nadal jest nią obciążony. W związku z tym uznał, że apelacja podlega odrzuceniu na podstawie powołanego wyżej przepisu ustawy – Kodeks postępowania cywilnego.

Pismem z 14 lipca 2020 r. skarżąca wniosła zażalenie na powyższe rozstrzygnięcie, które Sąd Apelacyjny postanowieniem z 19 listopada 2020 r. (sygn. akt [...]) oddalił.

4. W skardze konstytucyjnej skarżąca, celem wypełnienia wymagań określonych w art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2329; dalej: u.o.t.p.TK), wskazała, że kwestionowanym przepisem ustawy, w stosunku do którego wnosi o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją, jest art. 373 § 1 k.p.c. w zakresie opisanym w komparycji niniejszego postanowienia. Wskazała jednocześnie, że na podstawie zakwestionowanego w skardze przepisu Sąd Apelacyjny, postanowieniem z 19 listopada 2020 r. (sygn. akt [...]), „oddalając zażalenie Spółki na postanowienie o odrzuceniu apelacji z uwagi na jej nieopłacenie w terminie, orzekł ostatecznie o prawach skarżące[j] określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżąc[a] domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją” (s. 2 skargi konstytucyjnej).

Powołując art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK, skarżąca wskazała na naruszenie art. 45 ust. 1, art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji. Wyjaśniła, że naruszonymi prawami skarżącej są „1) określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji prawo do sądu, naruszone przez Sąd Apelacyjny w K. w ten sposób, że poprzez odmowę skarżącemu weryfikacji postanowienia

oddalającego złożony przezeń wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w zakresie opłaty sądowej od apelacji, stanowiące jedną z gwarancji prawa do sądu w ogóle, odebrano mu możliwość poddania prawidłowości ww. postanowienia kontroli, a więc pozbawiono go możliwości skorzystania z mechanizmu, które wzmacnia prawo jednostek do sądu (prawo do zaskarżenia orzeczenia wzmacnia prawo do sądu, ponieważ gwarantuje kontrolę przebiegu i rezultatu postępowania sądowego); (...) 2) określone w art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji prawo do dwuinstancyjnego postępowania sądowego, naruszone przez Sąd Apelacyjny w K. w ten sposób, że odmówiono skarżącemu prawa do wniesienia zażalenia na postanowienie oddalające jego wniosek o zwolnienie od opłaty sądowej od apelacji, co w konsekwencji doprowadziło do odrzucenia tejże apelacji przez Sąd Apelacyjny w K. z powodu uznania jej za nieopłaconą w terminie” (s. 2-3 skargi konstytucyjnej). W związku z powyższym skarżąca wniosła o stwierdzenie, że art. 373 § 1 k.p.c., w brzmieniu ustalonym na mocy ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469) w zakresie wskazanym w *petitum* skargi jest niezgodny z art. 45 ust. 1 oraz art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji.

Skarżąca poinformowała, że od postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. z 19 listopada 2020 r. (sygn. akt [...]) nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

W skardze konstytucyjnej, na podstawie art. 79 ust. 1 u.o.t.p.TK, skarżąca wniosła o wydanie przez Trybunał Konstytucyjny postanowienia tymczasowego w sprawie wstrzymania wykonania wyroku Sądu Okręgowego z 20 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]).

5. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2021 r., wydanym na podstawie art. 57 ust. 1 u.o.t.p.TK, skarżąca została wezwana do usunięcia, w określonym terminie, braku formalnego skargi konstytucyjnej przez doręczenie odpisów poświadczonych za zgodność z oryginałem załączników złożonych wraz ze skargą konstytucyjną (z wyjątkiem odpisu KRS i glosy).

6. Pismem z 19 kwietnia 2021 r. (data nadania) ustanowiony w sprawie pełnomocnik z wyboru poinformował o wypowiedzeniu pełnomocnictwa udzielonego mu 1 lutego 2021 r. przez skarżącą. Ustanowiony w sprawie nowy pełnomocnik z wyboru złożył 27 kwietnia 2021 r. (data nadania) oświadczenie o wstąpieniu do sprawy, załączając wymagane pełnomocnictwo. Wykonał jednocześnie zarządzenie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 14 kwietnia 2021 r., którego odpis doręczono uprzedniemu pełnomocnikowi 20 kwietnia 2021 r., przedkładając poświadczone za zgodność z oryginałem załączniki złożone wraz ze skargą konstytucyjną.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania oraz gdy nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Zasady korzy-

stania ze skargi konstytucyjnej zostały rozwinięte i sprecyzowane w ustawie o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, w tym w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, nakładającym na skarżącego obowiązek określenia kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją. W rozpoznawanej skardze konstytucyjnej przedmiotem zaskarżenia jest art. 373 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (obecnie: Dz. U. z 2020 r. poz. 1575, ze zm.; dalej: k.p.c.), zgodnie z którym sąd drugiej instancji odrzuca apelację spóźnioną, nieopłaconą lub z innych przyczyn niedopuszczalną, jak również apelację, której braków strona nie usunęła w wyznaczonym terminie. Podany powyżej przepis był podstawą prawną postanowienia z 29 maja 2020 r. (sygn. akt [...]) wydanego przez Sąd Apelacyjny w K. I Wydział Cywilny (dalej: Sąd Apelacyjny), którym odrzucono apelację skarżącej. Na postanowienie to skarżąca wniosła zażalenie, które Sąd Apelacyjny postanowieniem z 19 listopada 2020 r. (sygn. akt [...]) oddalił. Powyższe postanowienie uprawomocniło orzeczenie odrzucające apelację. Nadało ostateczny charakter merytorycznemu rozstrzygnięciu o prawach lub wolnościach skarżącej, wydanemu na podstawie przepisu zakwestionowanego w skardze. Stwierdziwszy, że został spełniony wymóg zawarty w art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, Trybunał Konstytucyjny przeanalizował, czy w sprawie został spełniony warunek określony w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK w postaci obowiązku uzasadnienia zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie. W świetle tego przepisu skarżąca była związana nakazem wykazania bezpośredniego związku pomiędzy treścią zaskarżonego przepisu a naruszeniem podanych praw i wolności konstytucyjnych, czyli uprawdopodobnienia, że naruszenie to było wynikiem określonego sformułowania kwestionowanej regulacji ustawowej, której zarzucana jest niekonstytucyjność. Na skarżącą ciążył zatem obowiązek skonfrontowania treści zaskarżonego w skardze konstytucyjnej art. 373 § 1 k.p.c., na podstawie którego odrzucono apelację skarżącej, obarczoną nieusuniętą wadą fiskalną w postaci braku wniesienia wymaganej opłaty sądowej od tego pisma procesowego, ze wskazanym w *petitum* skargi prawem do sądu, o którym mowa w art. 45 ust. 1 oraz art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji. Trybunał uznał, że skarżąca nie dopełniła tego warunku. Wypowiedziane przez nią stanowisko w sprawie sprowadza się do wyrażenia braku akceptacji dla obowiązujących od 7 listopada 2019 r., na skutek nowelizacji przepisów ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, rozwiązań legislacyjnych ograniczających, zdaniem skarżącej, prawo procesowe strony postępowania poprzez brak możliwości wniesienia środka odwoławczego niezbędnego do weryfikacji niekorzystnego rozstrzygnięcia. Przedmiotem rozważań w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej w odniesieniu do wskazanych wzorców konstytucyjnych jest *de facto* jednoinstancyjne postępowanie prowadzone przed sądem drugiej instancji w ramach wstępnego, a jednocześnie ostatecznego rozpoznania złożonego wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w postaci opłaty od apelacji. Wywody uzasadnienia skargi dotyczące ograniczenia prawa do sądu, o którym mowa w art. 45 ust. 1 Konstytucji, zostały powiązane z zarzutem pozbawienia skarżącej możliwości kontroli postępowania w przedmiocie kosztów sądowych, w trakcie którego zostaje wydane niepomyślne dla wnioskodawcy postanowienie o oddaleniu wymienionego powyżej wniosku, stanowiące odmowę zwolnienia od kosztów sądowych w podanym zakresie. Argumentacja skargi skupia się na wykazaniu nieprawidłowości w obowiązującym stanie prawnym w postaci braku możliwości wniesienia zażalenia na wymieniony powyżej rodzaj rozstrzygnięcia z poczynionym równocześnie zastrzeżeniem, że „[z] zagwarantowaniem prawa do sądu w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytu-

cji immanentnie wiąże się instytucja zwolnienia od kosztów sądowych” (s. 11 uzasadnienia skargi konstytucyjnej).

Należy podkreślić, że postępowanie prowadzone w zakresie kosztów sądowych, zainicjowane wnioskiem o zwolnienie od opłaty od apelacji, nie jest tożsame przedmiotowo z postępowaniem wszczętym w wyniku wniesienia środka odwoławczego w postaci apelacji, która na wstępie podlega kontroli w zakresie spełnienia warunków formalnych i fiskalnych, zachowania wymaganego terminu do jej wniesienia, a także dopuszczalności. Każde z tych postępowań kończy się innym orzeczeniem ostatecznym w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Powołane w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej argumenty, których zadaniem miało być uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ze wskazanym prawem konstytucyjnym, zostały wywiedzione z negatywnej oceny postępowania o charakterze wpadkowym, na etapie którego wydano postanowienia na podstawie innych przepisów. Wypowiedź krytyczna została zatem skierowana pod adresem postępowania, na poziomie którego nie doszło do zastosowania art. 373 § 1 k.p.c.

W świetle powyższego należy stwierdzić, że wymienione przez skarżącą konsekwencje postępowania zażaleniowego – podjętego przez stronę wbrew obowiązującym przepisom Kodeksu postępowania cywilnego w postaci próby zaskarżenia wydanego po raz pierwszy przez sąd drugiej instancji postanowienia o odmowie zwolnienia od obowiązku uiszczenia opłaty sądowej od apelacji – nie spełniają warunku określonego w art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK.

Dokonana kontrola uzasadnienia rozpoznawanej skargi konstytucyjnej nakazuje podkreślić, że zgodnie z art. 67 ust. 1 i 2 u.o.t.p.TK Trybunał przy orzekaniu jest związany zakresem zaskarżenia (przedmiotem kontroli w postaci kwestionowanego aktu normatywnego lub jego części oraz wzorcem kontroli) wskazanym w skardze konstytucyjnej. Stąd kontrola konstytucyjności ogranicza się do przepisu wyraźnie określonego przez skarżącą jako przedmiot kontroli. W niniejszej sprawie skarga powinna zatem zawierać uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przez skarżącą art. 373 § 1 k.p.c. ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącej, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK). Będąc związanym granicami skargi, Trybunał Konstytucyjny nie może rozszerzać lub modyfikować istoty zarzutu skargi.

Analiza stanowiska skarżącej zaprezentowanego w uzasadnieniu skargi, w odniesieniu do art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK, każe stwierdzić, że rozpoznawana skarga konstytucyjna nie spełnia określonego w nim warunku. Wskazana okoliczność stanowi samodzielną podstawę odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

3. Trybunał Konstytucyjny uznał, że z uwagi na niedopełnienie warunku formalnego skargi konstytucyjnej, które przesądza o braku możliwości nadania jej dalszego biegu, bezprzedmiotowe stało się orzekanie co do zasadności wydania postanowienia, o którym mowa w art. 79 ust. 1 u.o.t.p.TK. W związku z tym wniosek skarżącej o tymczasowe wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Okręgowego w K. IX Wydział Gospodarczy z 20 grudnia 2019 r. (sygn. akt [...]) pozostawiono bez rozpoznania.

Biorąc powyższe pod uwagę Trybunał Konstytucyjny, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK, postanowił, jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w terminie 7 dni od dnia jego doręczenia.